

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över PM2022:10 Näringslivets klimatomställning

Er beteckning: M2022/01829

Inledning

Länsstyrelsen vill inledningsvis framhålla det positiva värdet av att näringslivets bidrag till klimatomställningen fokuseras. Remissen är omfattande och innehåller många goda förslag. Vi ställer oss bakom nästan alla förslag till åtgärder och håller med om nästan alla bedömningar som återfinns i rapporten. I de fall vi har identifierat kopplingar till andra remisser som utgör underlag till klimatpolitisk handlingsplan 2023 hänvisar vi till dessa vid respektive förslag till åtgärd eller bedömning.

Övergripande synpunkter

Utredningens uppdrag är att ta fram förslag till åtgärder på hur näringslivets klimatomställning kan bidra till klimatmålen. Ett av förslagen innebär dock att klimatmålen justeras, vilket är en avvikelse från utredningsuppdraget. Klimatomställningen innebär ett omfattande behov av investeringar inom näringslivet. Om företagen ska kunna fatta kloka investeringsbeslut behöver det finnas långsiktiga spelregler. Det är därför mycket olyckligt att föreslå åtgärder som skapar osäkerhet kring de långsiktiga målen och på så vis motverkar klimatomställningen.

Vi ser också risker med att genomföra så många olika avgränsade styrmedel som föreslås. Det är en fördel för alla samhällsaktörer om stöden är så generella och breda som möjligt. Det ökar tydligheten och chanserna att nå fler samhällsaktörer.

Vi anser även att det saknas förslag på regional nivå och hur miljöbalken kan användas för ökad klimatomställning. Det är två områden som varit framgångsrika för att genomföra tidigare miljö- och klimatomställning. I våra synpunkter återfinns därför förslag på hur länsstyrelsens roll skulle kunna tydliggöras för en effektiv klimatomställning.

Detaljerade synpunkter

1. Utred ett tvådelat ersättningsystem vid etablering av ny kraft

Vi stöder förslaget. Vi har inom projektet Fånga vinden i Sydost undersökt hinder för vindkraftsutbyggnaden. Projektet visade att avsaknaden av ersättningsystem är ett hinder som påverkat utbyggnaden negativt. Erfarenheter från t.ex. Danmark visar att ett ersättningsystem har en positiv påverkan på acceptansen för vindkraft.

När det gäller ökad produktion från vattenkraft är möjligheten för nyetablering i elområde 4 dock väldigt begränsad. Strömsträckor är redan en bristvara i landskapet och det är svårt att hitta sträckor med tillräcklig potential för elproduktion. Klimatprognoser visar även på ökade risker för minskade flöden i vattendragen. Vattenkraften har också en negativ påverkan på lokal- och regional miljö i vattendrag, vilket innebär att relativt medelstora till små kraftverk kan ha en oproportionerlig påverkan på vattenmiljön och den biologiska mångfalden.

2. Utred styrmedel som underlättar användning av spillvärme

Vi stöder förslaget. Slöseri med energi är något som behöver motverkas aktivt. Lokalisering av verksamheter som både har spillvärme och har möjlighet att utnyttja den, som t.ex. tillverkningsindustri och växthusodlingar, är särskilt viktigt att prioritera. Förslaget berör förslag till åtgärd 10 i remisen Lokal och regional klimatomställning - underlag inför klimatpolitisk handlingsplan 2023 (M2022/01830). De företag som har spillvärme kan vara så stora energianvändare att de blir föremål för tillstånds- eller anmälningsplikt.

3. Utöka nätverken för energileverantörer

Vi stöder rekommendationen. Inom projektet Fånga vinden i Sydost lyftes ökad samverkan mellan energiaktörer och myndigheter, som en framgångsfaktor för ökad energiproduktion.

4. Utred villkoren och möjligheterna för kraftvärmeanläggningar att utnyttja full kapacitet året om

Vi stöder rekommendationen, då det kan frigöra ytterligare kapacitet att producera el.

5. Utred omvända auktioner för ökad kolsänka

Vi stöder förslaget, då omvända auktioner har goda förutsättningar att vara en kostnadseffektiv åtgärd. Innan åtgärden införs är det dock viktigt att utvärdera vilka effekterna det kan få på livsmedelsproduktion, skogliga produktionsmål och biologisk mångfald. Länsstyrelsernas erfarenhet av att använda en liknande metod inom Klimatklivet visar att det tar tid för

marknadens aktörer att anpassa sig till ett nytt regelverk och att det finns stora behov av resurser till informationsinsatser. Här kan länsstyrelserna vara behjälpliga med att informera och vara en katalysator i detta arbete, om ytterligare resurser tillförs.

6. Förläng stödet till Skogsstyrelsens återvätningsavtal

Vi stöder förslaget. Vi delar dock inte utredningens ståndpunkt om att återvätning av dikade våtmarker är en av de få åtgärder som finns tillgängliga för att bidra med klimateffekter fram till 2030. Vi anser att det finns ett flertal åtgärder som kan bidra till minskad klimatpåverkan på kort sikt. Denna åtgärd kan också ge synergieffekter med förslag 9, om kolbindning genom återvätning, i remissen Lokal och regional klimat-omställning - underlag inför klimatpolitisk handlingsplan 2023 (M2022/01830). Vi ser att återvätning kan vara en snabb och kostnadseffektiv åtgärd för att minska negativ påverkan på klimatet. För att nå målet krävs det dock att fler privata markägare genomför åtgärden. En satsning på kompetensutbildning, i enlighet med förslaget, kan öka detta intresse. Vad som påpekas i underlaget, om att långsiktig finansiering ökar möjligheterna att nå full potential, är mycket viktigt.

7. Öka skyddet av produktiv skogsmark med höga naturvärden

Vi stöder rekommendationen. Sverige har en procentuellt låg andel skyddad skog så risken för brist på skogsråvara av detta skäl är sannolikt liten. Skyddade skogar är dessutom ofta virkesmässigt lågproduktiva i jämförelse med brukad skog.

Sverige bör, som ett stort skogsland, vara en föregångare som kan visa på nya och effektiva sätt att låta skogen fungera som en källa för både biologisk mångfald och kolinlagring.

En farhåga är att om skydd av skog för att binda kol blir ett motiv till skydd så kan andra kriterier, t.ex. biologisk mångfald och friluftsliv, få stryka på foten. Det är inte alltid samma skogar som bäst gynnar kolinlagring, biologisk mångfald och friluftsliv och det är därför av stor vikt att i första hand slå vakt om oersättliga biologiska värden vid skydd av skog. Skogar som skyddas för att binda kol är sannolikt inte oersättliga i samma mening som ett område med hotade arter. Skydd av skog för kolinlagring får därför inte ersätta skydd av skog för biologisk mångfald eftersom det riskerar att motverka säkerställandet av skogens biologiska värden.

8. Fasa ut nedsättningen av dieselskatten och utred ett jordbruksavdrag

Vi stöder detta viktiga förslag, då dagens system subventionerar användningen av fossilt bränsle vilket snedvrider incitamenten och påverkar

omställningen i jord- och skogsbrukets arbetsmaskiner negativt. Det är klokt med en stegvis utfasning, då det ger en tydlig och långsiktig bild, vilket ger bättre förutsättningar för framförhållning vid investeringsplanering inom jord- och skogsbruk.

9. Utred investeringsstödet Kväveklivet

Vi stöder förslaget, då det finns ett stort behov av ett omställningsstöd som bättre riktar sig till jordbruksföretag. Vi håller med om att regelverk och stödets utformning kan utgå från Klimatklivet men bör kunna förenklas och anpassas för berörda sektorer. Vi ser också ett behov av att länsstyrelserna har en liknande funktion som inom Klimatklivet, dvs. rådgivning, regional kännedom osv, vilket fungerat väl. Åtgärden kan ge synergieffekter flera miljömål, minskad kvävetillförsel har positiv effekt på: klimatet, ozonlagret, luftföroreningar, övergödning och försurning.

10. Förstärk och fortsätt arbetet för minskat matsvinn

Vi stöder förslaget, med tanke på mängden energi som används för att producera, förädla och transportera livsmedel ger minskat matsvinn stora klimatvinster inom ett flertal områden.

11. Utred styrmedelspaket för långsiktigt hållbart jordbruk

Vi stöder rekommendationen. Ett framtida förändrat klimat gör en tryggad livsmedelsförsörjning allt viktigare. Jordbrukssektorn behöver därför ett styrmedelspaket som ser till helheten och hanterar både de nyttor som jordbruket bidrar till i form av exempelvis kolinlagring, öppna landskap och biologisk mångfald, sysselsättning på landsbygd samt råvara till bioekonomin samtidigt som det hanterar hur sektorn på ett effektivt sätt kan minska klimat- och luftpåverkan från produktionen.

12. Utred målsättningarna om cirkulär ekonomi

Vi stöder rekommendationen och uppskattar det breda anslaget och att ett flertal berörda statliga myndigheter utpekats. Även biogas behöver tydligt utpekats, då det är en av de mest framgångsrika formerna av cirkulär ekonomi för tillfället, men också har potential till att bidra till ett samhälle som är mindre beroende av fossila drivmedel, mer självförsörjande och hållbart.

13. Utred investeringsstöd för energieffektivisering i befintliga byggnader

Vi stöder förslaget. Stöd för att genomföra energibesparingar genom energieffektivisering i befintliga byggnader är ett effektivt sätt att få ner energianvändningen. De främsta motstående intressena som riskerar att påverkas av energieffektiviseringsåtgärder på befintliga byggnader är

kulturmiljövärden och god gestaltning. Beroende på hur stödet utformas och administreras kan de motstående intressena sammanvägas olika väl.

14. Utred institutionella hinder för klimateffektivt nyttjande av befintligt byggbestånd

Vi stöder förslaget. Detta är ett angeläget område som inte har prioriterats eftersom fokus under lång tid har varit nybyggnation. Genom att uppmuntra innovativa lösningar och definiera behovet av de hinder som behöver undanröjas för att möjliggöra ny och effektiv användning av befintligt byggnadsbestånd kan ett stort fält av möjligheter öppnas. Att utveckla befintligt byggnadsbestånd är en av de viktigaste utmaningarna att ta itu med för att möjliggöra många olika målsättningar. Att utreda de institutionella hindren är ett bra första steg. Det krävs också ett parallellt arbete med innovation kring vad som är önskvärda utvecklingsscenarier.

15. Slopa elskattenedsättning för datahallar

Vi stöder förslaget, då det är svårt att se några tydliga skäl till att datahallar ska ha skattenedsättning.

16. Utred CCU-teknikens roll i energisystemets omställning med avseende på klimatnytta, försörjningstrygghet och konkurrenskraft

Vi stöder förslaget. Tekniken har eventuellt en betydande potential till att bidra till klimatomställningen, men kunskapsbrister finns som behöver utredas.

17. Utred hur pågående ambitionshöjning i EU på området cirkulär ekonomi kan bidra till näringslivets klimatomställning

Vi stöder förslaget. Här finns möjligheter att regelverk och lagstiftning kan stötta företag som vill gå före och bidra till klimatomställning inom området cirkulär ekonomi. Förslaget innebär att harmoniserade krav kan ställas på importvaror till EU vilket förbättrar konkurrensförutsättningarna för produkter/material med låga utsläpp/hög hållbarhetsprestanda.

18. Utred nationell kvotplikt för återvunnen råvara för plast

Vi stöder förslaget. Det finns flera goda skäl till att öka återvinningen av plast, som i dagsläget inte utnyttjas i tillräcklig omfattning. Det ger inte bara minskad klimatpåverkan utan kan även bidra till att finansiering av organiserad brottslighet minskar. Det ger även konkurrensfördelar för näringslivet.

19. Utred miljö- och klimatnyttan av en nationell infrastruktur för materialåtervinning

Vi stöder förslaget. I dagsläget saknas en sammanhållen struktur, eftersom privata aktörer i dagsläget inte har tillräckliga incitament. Pris-skillnaden mellan ny och återvunnen råvara är för liten. Detta försvårar för de företag som vill gå före och använda återanvända material i sina produkter. Insatser behövs därför för att stödja utvecklingen av en nationell infrastruktur.

20. Fortsätt stödja fordonsstrategisk forskning och innovation

Vi stöder förslaget. Det finns ett behov av att förlänga pågående insats 2020 - 2022, så att alla de företag som berörs hinner att söka stödet.

21. Definiera begreppen nollutsläpp och lågutsläpp kopplat till arbetsmaskiner

Vi stöder förslaget. Det skulle vara en fördel för företag som vill gå före, t.ex. Volvo CE som har en produktionsanläggning i länet.

22. Utvärdera klimatpremien

Vi stöder förslaget. Det är bra om premien utvärderas ofta. Den tekniska utvecklingen går snabbt och stödet behöver anpassas när en viss teknik mognar och/eller blir mer konkurrenskraftig mot fossila drivmedel.

23. Stödåtgärder till laddinfrastruktur för arbetsmaskiner

Vi stöder inte förslaget, utan vill i stället se ett snabbare genomförande. Detta kan förslagsvis ske genom att ett uppdrag ges till Naturvårdsverket att anpassa regelverket för Klimatklivet så att det kan omfatta stöd till arbetsmaskiner. Alternativt får Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla ett särskilt stöd som samordnas så långt möjligt med Klimatklivet. Vi ser också att särskilda medel behöver avsättas för detta stöd, utöver de medel som avsätts till Klimatklivet, och att de även tilldelas länsstyrelserna.

24. Utred grön skatteväxling inom fisket

Vi har avstått från att ta ställning till denna rekommendation. Länet berörs, i princip, inte av yrkesmässigt fiske.

25. Utred miljözoner för arbetsmaskiner

Vi stöder rekommendationen. Miljözoner har visat sig vara effektiva för att minska skadliga luftutsläppen från fordon. På motsvarande sätt kan miljözoner för arbetsmaskiner vara ett sätt att påskynda omställningen och minska buller och luftföroreningar. Konsekvenserna behöver dock utredas först, för att få bättre kunskaper om kostnader, hinder och sidoeffekter.

26. Säkerställ långsiktiga mål för EU ETS efter 2030

Vi stöder förslaget. Långsiktiga mål för EUs utsläppshandel bidrar till att minska risker för företag och investerare, kopplat till höga investeringskostnader under en lång investeringscykel. Målen ger företag och investerare vägledning om i vilken takt antalet utsläppsrätter ska minska och därmed i vilken utsträckning investeringar blir lönsamma.

27. Inrätta ett europeiskt samarbete om Carbon Contracts for Difference (CCfD)

Vi stöder förslaget, då detta styrmedel kan gynna den kritiska marknadsintroduktion av nya tekniker och bidra till läreffekter som sänker kostnaderna för ytterligare företag att investera i ny teknik.

28. Säkerställ inkludering av slopad fri tilldelning av utsläppsrätter i CBAM och fasa ut fri tilldelning senast 2035

Vi stöder förslaget. CBAM innebär att vissa importerade industrivaror åläggs en koldioxidavgift baserat på dess koldioxidutsläpp vid produktionen. Syftet med CBAM är att hantera risken för billigare produkter med en högre klimatpåverkan i stället importeras, vilket kan uppstå när EU sätter upp högre klimatmål jämfört med andra länder. Tanken med CBAM är att jämna ut prisskillnaden.

29. Justera nuvarande tilldelningsregler för fri tilldelning av utsläppsrätter

Vi stöder förslaget, eftersom nuvarande regelverk kan straffa svenska företag som vill gå före och minska sina klimatpåverkande utsläpp. Förslaget bidrar till en mer effektiv omställning där industrier som producerar likvärdiga produkter kan konkurrera på lika villkor.

30. Verka för att förslag rörande byggprodukters innehåll finns med i slutgiltig lagstiftning och får en användbar utformning

Vi stöder förslaget som innebär ett logiskt steg i strävan efter en hållbar hantering av byggprodukter och sunda och återanvändningsbara material.

31. Se över och justera de nationella klimatmålen så att de tydligare anknyter till och bidrar till EU:s klimatpolitik

Vi stöder förslaget i vissa delar. Förslaget innebär till viss del en ambitionsminskning som vi inte stöder, då Sveriges klimatmål även behöver stödja de företag och andra samhällsaktörer som vill gå längre än vad EU gemensamt kommer fram till. Målen behöver även utgå från de särskilda förutsättningar och behov som Sverige har. Det är fullt rimligt att ett land med så långa avstånd har ett mål för transportområdet. Vi delar därför inte uppfattningen att transportmålet minskar legitimiteten för

klimatearbetet. Att motstånd mobiliseras är inte ett hållbart argument för att ta bort målet. Det är inte målet i sig som orsakar motstånd, utan att åtgärder inte sätts in för att minska kraftiga kostnadsökningar för de som drabbas hårdast.

Däremot håller vi med om bedömningen att ett mål om ökat koldioxidupptag i LULUCF-sektorn behöver utvecklas, för att minska osäkerheterna för svenskt skogsbruk.

32. Verka för en höjd minimiskatt inom EU:s energiskattedirektiv och begränsa möjlighet till undantag

Vi stöder rekommendationen. Genom att sänka skatteundantagets nivå stimuleras omställningen av arbetsmaskiner på EU-nivå, vilket innebär att konkurrenskraften ökar för aktörer som vill gå före.

33. Inkludera mindre arbetsmaskiner i ekodesigndirektivet

Vi stöder rekommendationen. Mindre arbetsmaskiner använder ofta äldre teknik som orsakar hög miljöbelastning och dålig arbetsmiljö i form av vibrationer, buller och avgaser. Genom att inkludera dessa arbetsmaskiner i ekodesigndirektivet kan dessa utmaningar åtgärdas.

34. Verka för ambitiös EU-lagstiftning om kvotplikt för återvunnet material

Vi stöder rekommendationen. Mer behöver göras för att plastanvändningen ska bli mer cirkulär, så att återanvändningen ökar och användningen av ny råvara minskar. Denna rekommendation behöver dock kompletteras med åtgärder som även minskar användning av plaster med fossilt ursprung.

35. Samordning inom Regeringskansliet för bättre effekt av olika initiativ

Vi stöder förslaget. En högre grad av samordning av myndigheter, näringsliv och finansmarknad skulle bättre tillvara ta de resurser, inte minst i form av investeringskapital, som finns tillgängliga för åtgärdsinsatser och ge bättre genomslag för Sveriges klimatarbete.

36. Utarbeta en nationell plattform för hållbar finansiering – en väg in

Vi stöder förslaget. Ett mer fokuserat arbetssätt som skapar bättre förutsättningar för finansmarknaden att bidra till klimatarbetet med riskkapital är viktigt. Vi uppskattar särskilt förslagets inriktning på att ge samlad information om vilka svenska och EU-stödsystemen som finns, vilket eller vilka stödsystem som passar till vilken typ av projekt och hur det privata kapitalet kan matcha detta offentliga kapital på lämpligast sätt.

37. Ge ökade resurser till Finansinspektionen

Vi stöder delvis förslaget. Vi håller med om behovet, men mycket av den kompetens som vi uppfattar förslaget efterfrågar finns redan idag vid länsstyrelserna och kommunerna. Myndigheterna har en god kunskap om företagen från redan pågående tillsynsarbete. Det finns dessutom redan idag krav på hållbarhetsredovisning i företagens miljörapportering. Dessa avsnitt redovisas inte fullt ut idag och här finns därför synergiefekter mellan detta förslag och pågående verksamhet som med fördel kan utvecklas. Vi ser därför att förslaget behöver justeras och tydligare kopplas till befintlig tillsyn samt att uppdrag och resurser tilldelas även till regional och lokal nivå.

38. Genomför en nationell pilot för att testa det finansiella instrumentet Carbon Contracts for Difference (CCfD)

Vi stöder förslaget, då ny teknik idag saknar stöd till marknadsintroduktion. CCfD är ett projektbaserat finansiellt instrument med syfte att minska osäkerheten kopplat till koldioxidprisnivåer. Genom att staten garanterar privata företag ett fast koldioxidpris över en viss tidsperiod, minskar risken för företag som vill gå före.

39. Gör statliga åtaganden långsiktigt bindande

Vi stöder rekommendationen. Tydligare spelregler minskar risken för näringslivet och skapar bättre förutsättningar för finansmarknaden att bidra till klimatomställningen.

40. Integrera hållbarhetsaspekter inom kapitalmarknadsunionen

Vi stöder rekommendationen. I dagsläget är taxonomin inte komplett, det saknas bl.a. en definition av omställningsinvesteringar, den behöver därför kompletteras så att alla verksamheter som har miljöpåverkan omfattas av taxonomin och att omställningsinvesteringar tydligt definieras.

41. Tillsätt en myndighetsledd hubb/beställarnätverk för upphandling av cement, betong och alternativ

Vi stöder förslaget. Det finns goda förutsättningar för en klimatomställning av cement- och betongbranschen, men brister i kunskap och samordning är ett hinder. Ett beställarnätverk för upphandling av cement, betong och andra alternativ kan skapa bättre förutsättningar för klimatomställningen i en bransch som har stor klimatpåverkan.

42. Ställ krav vid offentlig upphandling för arbetsmaskiner

Vi stöder rekommendationen. Bra att upphandlingsverktyget används proaktivt genom att miljökraven skärps och på så vis stöttar företag som aktivt vill bidra till en klimatomställning.

43. Ta fram en nationell strategi för att attrahera och behålla internationella och inhemska talanger

Vi stöder rekommendationen. Kompetensförsörjning är redan nu en svår utmaning för många företag i Kronobergs län. En strategi med proaktiva åtgärder kan fokusera områden som är särskilt viktiga, t.ex. arbetskraftsinvandring, elektrifiering och programmering.

44. Utveckla en stödande infrastruktur för klimatåtgärder i skogen

Vi stöder förslaget. Kolinlagring kommer att bli en allt större faktor att ha hänsyn till, inte minst inom skogsbruket. I dagsläget finns kunskapsbrister hos många aktörer som detta förslag, på ett bra sätt, adresserar. Viktigt i detta sammanhang är också att väl avväga den ekonomiska samhällsnyttan och betydelsen för sysselsättningen på landsbygden samt markägare och entreprenörers villkor.

45. Satsa på metodutveckling för åtgärders climateffekter

Vi stöder förslaget. I dagsläget finns det, inom jordbruket, behov av ökad kunskap kring ett effektivt sätt för att minska klimat- och luftpåverkan från produktionen. Vi vill samtidigt trycka på att det är ytterst angeläget att optimera livsmedelsförsörjningen. En balans behöver uppnås mellan att få hög avkastning, låg användning av insatsmedel och låg miljöpåverkan.

46. Tillämpa verktyg för att uppskatta utsläpp från markexploatering i tillståndsprocesser

Vi stöder rekommendationen. När markanvändningen förändras, sker det i vissa fall kolförluster. Dessa utsläpp av växthusgaser behöver synliggöras. Det finns nyutvecklade verktyg och det är dags att de börjar användas.

47. Utred möjligheten att justera tidsperioden för statistiksekretessen för miljö-, klimat-, och energirelaterad statistik

Vi stöder rekommendationen. I dagsläget är det svårt att skapa en helhetsbild över den klimatpåverkan som kommer från näringslivet pga. statistiksekretess. Det borde vara möjligt att korta tidsperioden, utan att riskera företagets behov av sekretess. Klimatstatistiken är essentiell data för samhällets framtid, den behöver rent generellt få en bättre samordning och lyftas fram i beslutsunderlag i högre grad. Här finns det synergieffekter med förslag 2 punkt fyra om att utveckla statistik på lokal och regional nivå i remissen Lokal och regional klimatomställning - underlag inför klimatpolitisk handlingsplan 2023 (M2022/01830). Det är en viktig åtgärd för att åstadkomma bättre beslutsunderlag.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Malin Almqvist med klimat- och energisamordnare Per-Anders Persson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Maria Levin, enhetschef Ulrica Nymberg, enhetschef Jesper Witzell, enhetschef Anders Meijer, miljöskyddshandläggare Olivia Emanuelsson, vattenhandläggare Patrik Larsson, länsarkitekt Leila Aalto, naturskyddshandläggare Love Eriksen, naturförvaltningshandläggare Magnus Strindell medverkat.